

Volume II (2016)

M. KESİK, *At Üstünde Selçuklular: Türkiye Selçuklularında Ordu ve Savaş*. İstanbul 2014². Timaş Yayınları, 268 sayfa. ISBN: 786051148229

Adem YALÇIN

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz 'açık erişimli' bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımı, eleştiri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımı, eleştiri ve çeviriler derginin web sitesinde (www.libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume II: Ocak-Aralık 2016) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni A. Yalçın, *At Üstünde Selçuklular: Türkiye Selçuklularında Ordu ve Savaş*. Yazar: M. Kesik. *Libri* II (2016) 531-532. DOI: 10.20480/lbr.2016049

Geliş Tarihi: 06.12.2016 | Kabul Tarihi: 26.12.2016 | Elektronik Yayın Tarihi: 31.12.2016

URL: <http://dx.doi.org/10.20480/lbr.2016049>

Editörya Phaselis Project
www.phaselis.org

**M. KESİK, *At Üstünde Selçuklular: Türkiye Selçuklularında Ordu ve Savaş.*
İstanbul 2014². Timaş Yayınları, 268 sayfa. ISBN: 9786051148229**

Adem YALÇIN*

Kitap, Osmanlı İmparatorluğundan önce Anadolu coğrafyasında hâkimiyet kuran Türkiye Selçuklularının kısa zamanda geldikleri yerleri, kazandıkları zaferleri ve elde ettikleri başarıları inceleyen bir eser olarak öne çıkmaktadır. Türkler, Talas Savaşı'ndan (751) sonra İslamiyet'i kabul ederek yeni yerleşim yerleri bulmak için batıya göç etmeye başlamışlar, ardından Selçuklu Devleti'ni kurarak yaptıkları savaşlarda aldıkları zaferler sonucunda Orta Asya ve Orta Doğu'nun büyük bir bölümünde hâkimiyet kurmayı başaramışlardır. Buna karşın Hıristiyanlar, Selçukluları durdurabilmek için ilk Haçlı Seferini Anadolu ve Orta Doğu topraklarına karşı yapmışlardır. Doç. Dr. Muharrem Kesik'in bu eserinde *Haçlı Seferleri'nde ne gibi taktikler uygulanarak savaşlar kazanılmıştı? Kazanılan zaferler sırasında hangi silahlar kullanılarak sonuçlar elde edildi? Atlar nasıl yetiştirildi? Bütün bu çalışmalarda ne tür emekler harcadı? Avrupalılar tarafından yıkılmaz imparatorluk olarak görülen Bizans İmparatorluğuna karşı, Selçuklular nasıl üstünlük sağlamışlardı?* vb. sorulara yanıtlar aranarak herkes tarafından bilinen tarihsel gelişimin sebepleri üzerinde durulmaktadır.

Eser, *İçindekiler* (7-12), *Önsöz* (13-16), *Kısaltmalar* (17-18), *Giriş* (19-24), *Sonuç* (247-248), *Bibliyografya* (249-262) ve *İndeks* (263-267) olmak üzere yedi kısma ve altı bölüme ayrılmaktadır. *Giriş* (19-24) kısmında yazar, ana hatlarıyla İslamiyet öncesi dönemde hüküm süren Türk devletlerinin (Hunlar, Hazarlar ve Göktürkler) orduları, savaş sistemleri ve askeri kültürleri hakkında kısa bilgiler vermektedir.

Kitabın birinci bölümü *Türkiye Selçuklularında Ordu Devlet İlişkisi ve Orduyu Oluşturan Unsurlar* (26-70) olarak isimlendirilmektedir. Yazar, dönemin olaylarını ele alırken küçük hikâye tarzında anekdotlarla anlatıma canlılık kazandırarak olayların okuyucunun hayal dünyasında canlandırılmasını sağlamaya çalışmıştır. Verdiği örneklerden biri olan II. Kılıçaslan'ın oğullarından Ankara Meliki Melikşah'ın yapmış olduğu uygulama dikkat çekmektedir. Bu bölümde ayrıca ordu teşkilatından bahsedilirken orduyu oluşturan unsurlar (Gulamlar, Sipahiler ve yardımcı kuvvetler gibi) hakkında okuyucuya kapsamlı bilgiler verilmiştir.

Kitabın ikinci bölümü *Savaşta Kullanılan Silâhlar* (71-96) olarak adlandırılmaktadır ve genel itibarıyla savaşta kullanılan silahlar tanıtılmıştır. Türklerin ata sporu olan okçuluktan esinlenerek özellikle yay ve ok hakkında geniş bilgiler verilmektedir. Türklerde yayın hâkimiyet, okun ise tabiiyet unsuru olduğundan bahsedilerek; eğer bir savaş olacaksa, hükümdarın ordunun başındaki kumandanlara ok gönderip kumandanların belirttiği bölgede toplanmasını emrettiğini söylemiş-

* MA., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygurlikları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Ortaçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. ademyalcin73@mynet.com

tir. Selçukluları diğer devletlerden başarılı ve üstün kılarak kalabalık ordulara karşı zafer kazanmalarını sağlayan ok ve yay hakkında yabancı kaynaklarda yazılanlar da bu başlık altında ele alınan konulardan birisi olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca Selçuklu askerlerinin savaş sırasında ok ve yayla ne kadar bütünleştiği yazar tarafından örneklerle gösterilmiştir. Bu konuda bir anekdot olarak sunulan Bizans imparatoru Manuel Komnenos'un Konya seferi sırasında Türklerle giriştiği bir mücadelede Türk askerinin atından düşerken fırlattığı bir ok ile ayağından yaralanması olayı bize Türk askerinin zor şartlar altında dahi yaylarını gerip hedefi bulacak şekilde ok atabildiklerini göstermektedir. Başparmaklarına taktıkları *zihgir* ile *mandal tutuşu* dediğimiz bir uygulama ile atın üzerinde giderken dört yöne ok fırlatabildikleri belirtilmektedir. Bu başlık altında kullanılan görsellerle okuyucu bilgilendirilmektedir. Kitabın bu başlığı altında savunma silahları, kuşatma silahları, at eğitimi gibi konular alt başlıklar altında kısaca özetlenmiştir.

Savaş Taktiği ve Hileleri (103-112) adını taşıyan üçüncü bölümde, Selçukluların savaş meydanlarında kullandıkları stratejiler hakkında bilgiler verilmektedir. Sahte ri'cat (kaçıyormuş gibi yapmak), sahte mektup yazmak, atların nallarını ters çakmak vb. konuya açıklık getirmek için örnek olarak sunulmuştur.

Dördüncü bölüm *Savaş Uygulamaları* (113-158) olarak adlandırılmakta ve Selçukluların savaş meydanlarında kullandıkları savaş uygulamalarından bahsedilip savaş sırası, öncesi ve sonrasında yapılan hazırlıklar ve çalışmalar hakkında bilgiler aktarılmıştır.

Beşinci bölüm *Savaş Türleri* (159-214) olarak adlandırılmaktadır. Bu bölümde Türklerin kullandıkları değişik savaş türlerinden bahsedilir. Savunma savaşları, meydan savaşları, kuşatma savaşları, yıldırma/yıpratma ve ani saldırı başta olmak üzere Selçukluların uyguladığı savaş taktikleri anlatılmaktadır.

Donanmanın Oluşumu, Yapılan Deniz Seferleri, Gemi Yapımı ve Tersaneler (215-24) başlığı kitabın altıncı başlığını oluşturmaktadır. Bu başlık altında Türkiye Selçuklularının deniz faaliyetlerine yer verilmiştir. Akdeniz'de kurulan ilk Türk donanmasının sahibi Çaka Beyin faaliyetleri, Süleyman Şah'ın boğazlarda üstünlük sağlamak için yapmış olduğu çalışmaları, Ebü'l-Kasım'ın tersane ve donanma kurma çalışmalarının Doğu Roma ve Büyük Selçukluların engellemesinden dolayı başarısızlığa uğraması hakkında bilgiler verilmektedir. Bunun dışında Türkiye Selçuklularının Anadolu'da hâkimiyet sağlamak ve denizcilik faaliyetlerini ilerletmek için Trabzon'u kuşatmaları, Anadolu'daki deniz ticaret yollarına sahip olmak için kuzeyde Sinop, güneyde ise Antalya ve Alanya'nın fethini gerçekleştirmelerinden bahsedilmektedir. Fetihler sonucunda kurulan tersanelerde inşa edilen gemilerin ne tip bir yapıya sahip oldukları da bu başlık altında ele alınan konulardan birisidir.

Sonuç (247-248) kısmında yazar netice olarak Türkiye Selçuklularının, savaş sanatındaki becerileri sayesinde, o dönemin güçlü devletlerinin orduları karşısında zor şartlarda, geliştirdikleri basit savaş teknikleriyle büyük başarılar sağladıklarını ifade etmektedir. İslamiyet öncesi sahip oldukları savaş geleneğini bozmadan İslamiyet'in getirdiği yeni uygulamalarla bunları birleştirmeyi başardıklarını ve bu anlamda kendilerinden sonra üç kıtada at koşturacak büyük bir imparatorluk kuran Osmanlılar için sağlam bir temel oluşturduklarını söylemektedir. Sonuç olarak her açıdan titizlikle ve emekle hazırlanmış olan *At Üstünde Selçuklular; Türkiye Selçuklularında Ordu ve Savaş* kitabı dönemin olaylarını basit bir üslupla okuyucunun ilgisine sunmaktadır.